De Levende Natuur 20 (10):184-190 (1915)

jaarlijksche contributies is te klein in vergelijking met de groote kapitalen, die met de verwerving der terreinen gemoeid zijn geweest. Weliswaar is de Oisterwijksche leening renteloos, maar zij moet toch afgelost worden en voor de eerste leeningen is ieder jaar behalve de aflossing nog 3 % rente te betalen, en dat valt vooral moeilijk voor Leuvenum en Hagenau, die kunnen zichzelf niet bedruipen, maar moeten gesteund worden uit de jaarlijksche contributie.

Toen we van de week eens aan het tellen gingen, bleek dat op 't oogenblik de contributies *f* 9475 's jaars bedragen en toen zeiden we: Kijk, hoe aardig zou 't zijn, als we nog dit jaar de tienduizend vol kregen. Laat ons nog eens extra moeite doen, om leden te werven of om van sommige leden te verkrijgen, dat zij hun contributie verhoogen; een dikke vijfhonderd gulden moet toch gauw gevonden zijn. Wel we zijn druk aan den gang. Wie helpt ook een handje, om het te brengen tot de vijf cijfertjes?

JAC. P. THIJSSE.

VOGELWAARNEMINGEN.

II

HONDERD acht en twintig nesten had ik al gevonden, mijn twee vrinden ongeveer net zooveel en nog was er geen klauwier bij. Wel was 't pas 29 Mei, net de goede tijd, maar zooals het vaak gaat, een mensch wordt gauw ongeduldig.

Ook moesten we dan toch de dieren zelf zien, verleden jaar zag je ze overal, nu nergens.

Eén had ik er al gehoord, twee gezien, allebei omstreeks midden Mei, meer was blijkbaar niet noodig.

's Avonds ging ik voor de zooveelste keer uit met twee jongens uit het dorp, de één van een welgestelden landman, de ander van den koddebeier.

Een merel had in een wilg een nest gemaakt vlak naast een kneutje, dat in een boksdoorn op 5 eieren zat te broeden; een leeuwerik met 4 eieren, een andere met 2 jongen, nog een andere met 2 jongen en één ei en een vierde met 5 eieren hadden we achtereenvolgens met een bezoek vereerd en zoo waren we langzamerhand verzeild geraakt in een mooi, dicht esschenboschje, aan weerszijden van een zandweg, waar we van 't jaar nog heelemaal niet waren geweest. De jongens stelden voor, 't er nog bij te nemen. Ik had er eerst weinig zin in, want ik moest eigenlijk al thuis zijn, maar toen ze bleven aandringen, gaf ik toe.

't Begin was goed. We waren nauwelijks aan den slootkant, of we hadden al een zanglijster met 5 groote buikige eieren en toen we het boschje uit waren, stonden we alle drie te springen van plezier, want we hadden 2 mooie klauwiernesten, allebei met 2 eieren. Daar konden we weer plezier van beleven. Ze

De Levende Natuur 20 (10):184-190 (1915)

lagen net mooi, de één op gezichtshoogte in een wijdvertakte vlier, de ander ongeveer 2 Meter hoog in een vrij dunne esschenboom met een dikke knoest onderaan, net goed, om stevig op te staan. We gingen door, vonden nog vrij veel, maar 't mooiste was toch maar de twee klauwieren, en toen we ongeveer 1.75 M. hoog in een meidoren in een boschje in 't duin een klauwiernest met 3 eieren vonden, waren we door 't dolle heen.

't Was in het zelfde boschje, waar verleden jaar twee paar van me lagen.

30 Mei. Den volgenden morgen, 's Zondags, ging ik 's morgens om 8 uur met 2 kennissen uit, ze zouden zoo graag eens wat nesten zien.

Ongeveer 30 Meter van het tweede klauwiernest af vind ik op doode duin-

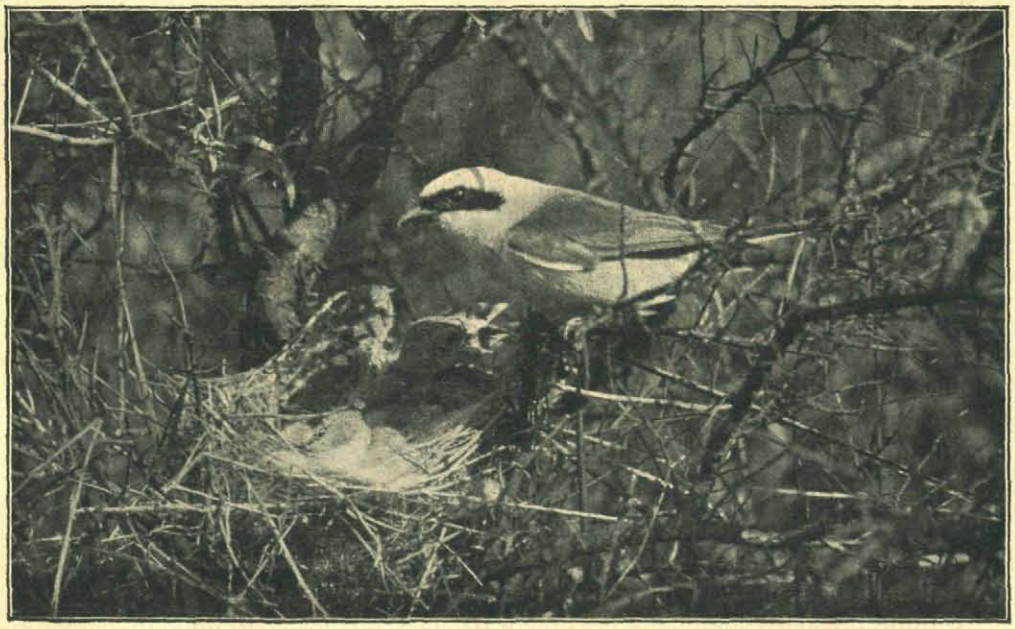

Mannetje van de Grauwe Klauwier. Foto A. BURDET.

dorens, die op een kale plek waren gepoot om verstuiving tegen te gaan zes bijen opgeprikt, waarvan één nog leefde. 's Avonds ging ik er weer heen; toen had hij op het lage prikkeldraad langs den slootkant een kikkertje opgeprikt, dwars door zijn bek en met zijn pootjes in de lucht.

De eerste klauwier heeft 3 eieren, de tweede laat ik nu maar met rust. De laatste in 't duin heeft 4 eieren; voor 't eerst zie ik het wijfje bij het nest, 't mannetje zit in het duin in de dorens.

1 Juni. Als ik bij 't nest kom, sluipt het wijfje er af en er liggen 5 eieren in. Hoogstwaarschijnlijk moest 't dus toen zijn zesde ei net leggen. Op 't prikkeldraad in de buurt is een bij opgeprikt, evenals de meeste bijen scheef door zijn nek.

De Levende Natuur 20 (10):184-190 (1915)

2 Juni. 's Morgens even naar 't nest. Er liggen 6 eieren in.

8 Juni. Intusschen was 't tijd geworden, dat ik weer eens bij mijn andere klauwieren ging kijken.

Klauwier in vlier heeft 6 eieren en broedt. No. 2 is uitgehaald met nest en al. Hij zit blijkbaar nog wel in de buurt, want op de doode dorens is weer een bij opgeprikt, maar die kan ook wel oud zijn, want ze zitten er wel eens meer dan drie weken aan. Eens vond ik een vlinder, die heelemaal was beschimmeld.

Ik ging nu het duin in naar No. 3, onderweg de jongens verwenschend, die 't nest hadden uitgehaald, want dat speet me erg, maar toen ik onder een duindorentje een paar decimeter van den grond, dichtbij No. 3 een vierde vond, was ik de narigheid gauw vergeten en wandelde vroolijk naar No. 3, die weer een bij had opgeprikt.

De laatstgevondene had 4 eieren, broedde dus nog niet, waarvan ik gebruik maakte, om een proef te nemen, die ik al lang had willen doen, nl. ik wilde zien of een jonge merel, door klauwieren opgefokt, in leven zou blijven en omgekeerd. Eén ei nam ik dus van hem mee en dat deponeerde ik in een merelnest met 5 eieren boven in een oude meidoren, waarbij ik een paar leelijke schrammen opliep, en een ei van de merel nam ik en legde 't in 't nest van de klauwier in 't boschje in de meidoren. De merel had nu dus 4 eieren en 't klauwierei en de klauwier in 't boschje 6 eieren en 't merelei. Ik fungeerde hier dus voor koekoek.

4 Juni. 't Klauwierwijfje van 't nest, dat ik gisteren vond, zit er op. 't Mannetje zit in horizontale houding op de telegraafdraad, die door 't duin loopt en waar het nest recht onder ligt, lang niet zoo kwaad gekozen, want 't is een prachtige uitkijk.

5 Juni. 't Wijfje zit weer op 't nest.

8 Juni. De klauwier in de vlier is nu ook al uitgehaald, zoodat ik er nu dus nog maar twee over heb, één onder de draad, één in 't boschje.

12 Juni. 's Avonds komt één van de jongens, waarmee ik het nest vond, me vertellen, dat 't lijsterei bij de klauwier in 't boschje uit is.

13 Juni. De klauwier onder de draad zit vast op het nest, de klauwiereieren in 't boschje zijn nog niet uit, één ei heeft een deuk. De merel, die 't klauwierei had gekregen in ruil voor zijn eigen ei, heeft het niet meer. Niet netjes van hem, 't er uit te gooien.

15 Juni. 's Morgens voor schooltijd even van kwart voor tot kwart over zeven naar 't duin.

De klauwieren zijn uit op één na; 't lijsterjong groeit aardig. Precies 14 dagen zijn de eieren dus bebroed.

De man-klauwier zit een eind van 't nest af in de dorens.

Als ik hem opjaag, vliegt hij op de telegraafdraad, maar nauwelijks zit hij daar, of een man-tapuit komt van wel 80 pas ver aanvliegen, schiet op hem af en gaat dan naast hem zitten en overal waar de klauwier heenvliegt, volgt de tapuit hem. Een leeuwerik, die blijkbaar vindt, dat hij er ook bij noodig is,

De Levende Natuur 20 (10):184-190 (1915)

vliegt ook nog even om de klauwier heen, maar houdt dat niet lang vol en vliegt weg.

15 Juni. 's Avonds om ongeveer half acht komt één van de jongens me vertellen, dat 't 6de ei nog niet uitgekomen is. De merel lag nu niet half op de klauwiertjes, maar ze lagen allemaal netjes naast elkaar.

19 Juni. 's Avonds ongeveer half negen. 't Ei is nog niet uitgekomen. Ik geloof ook niet, dat het er nog in ligt. Het mereljong groeit schrikbarend, de klauwiertjes liggen met hun lichaampjes half er onder.

Intusschen zijn de jongen uit 't andere nest ook al uitgekomen, ik denk vanmorgen al. Als dat zoo is, dan heeft hij dus weer 14 dagen gebroed, zoodat ik nu als broedtijd van de klauwier wel 14 dagen meen te mogen rekenen en niet 18, zooals de vogelboeken, die den broedtijd opgeven, schrijven. 't Zou toch ook te gek zijn, te denken dat zulke kleine eitjes 18 dagen bebroed werden.

20 Juni. Toen ik 't lijsterjong uit het nest nam, om te kijken, of dat ééne klauwierei er nog in lag, (wat niet het geval was), kwamen de oude klauwieren vlak bij zitten roepen, erg woest; ze deden woeste uitvallen op mijn hoofd, maar raakten me niet, zooals verleden jaar.

's Avonds klimt de ééne jongen, met wien ik 't nest vond voor me over het hek van den hondenafrichter, die daar woont en vindt er een hagedis opgeprikt, die ik meeneem. Half opgegeten, kop hangt er bij aan een vliesje, staart is er af, prachtig!

(Voor belangstellenden heb ik er nog de teekening van, ook van andere dingen; dieren die makkelijk te bewaren zijn als kevers, vlinders, bijen, een stuk muis, vleugels, enz. heb ik opgeprikt en wel in mijn kast).

23 Juni. De merel zit heelemaal in de veeren, de klauwiertjes erg in de benauwdheid. Ik neem de merel er uit en laat hem fladderen, terwijl ik word aangevallen door twee woeste klauwieren door 't dolle heen. De jonge klauwiertjes groeien uiterst langzaam, ze hebben zoo iets van nauwelijks zichtbare donsveertjes.

25 Juni. De klauwiertjes zijn opeens ontzettend gegroeid; ze zitten heelemaal in de veeren, hebben vleugels, klauwtjes, een haakje aan hun snavel en willen 't nest al uitloopen.

Nu kan 't best, dat die klauwiertjes op eens zoo gegroeid zijn, doordat ze meer plaats kregen, maar zeker is dit nog lang niet. Is het wel daardoor, dan is dit een prachtig voorbeeld er van geweest, hoe door gebrek aan plaats en voedsel, de groei bijna ophield of liever heel langzaam doorging.

Maar 't kan ook best door iets anders zijn geweest.

't Gebeurt meer, dat de groei aldoor niet wil, tot er op eens meer fut in komt, ze zijn door de lastige periode heen.

Een prachtig voorbeeld had ik hier van 't jaar van bij jonge paapjes, maar hier bij die klauwiertjes is 't wel heel toevallig. De merel zit blijkbaar in 't duin, want als je daar door de dorens loopt, gaan mannetje en wijfje erg te keer. Ze vallen niet aan, schreeuwen wel.

De Levende Natuur 20 (10):184-190 (1915)

26 Juni. 's Morgens om ongeveer 6 uur zijn er nog twee jongen in het nest, de drie anderen al weg. De jongen van 't andere paar zijn in al dien tijd ook flink gegroeid, ze zitten al bijna heelemaal in de veeren.

27 Juni. Ik ring de jongen van het andere paar.

Mannetje en wijfje deden heel woest; 't wijfje kraakte daarbij telkens precies als een groote lijster, even woest, maar wat minder krachtig, een heerlijk geluid.

Ik zie, hoe de kleine man driemaal achter elkaar een uitval doet op een paapje; hij schoot er op af, 't paapje dook, de klauwier dook, alles met de mooiste wendingen, waarbij de kleuren van paapje en klauwier zeldzaam mooi uitkwamen.

29 Juni. Mannetje en wijfje van het paar uit de meidoren zitten in 't duin en 't boschje hard te roepen. De jongen schreeuwen om voer. 't Leege nest neem ik mee. Van onderen zitten er allerlei veertjes in o. a. van de koekoek.

4 Juli. 's Avonds klimt mijn ééne jongen weer over 't hek van den hondenafrichter en vindt er een levende Julikever opgeprikt, die ik meeneem. We hadden 't mannetje van die plek zien wegvliegen. Ook is op 't ijzerdraad weer een bij opgeprikt.

5 Juli. 't Mannetje zit op 't hek met een muis in zijn bek en de klauwieren van 't andere paar hebben voor 't eerst een bij opgeprikt op een laag, dood dorentje.

9 Juli. Al een heelen tijd had ik de klauwieren, die uitgehaald waren, hun gang laten gaan. 't Was vrij ver weg en als je veel tijd moet geven aan proefwerken, blijft er weinig over om eens een eind verder te gaan. Nu de vacantie begonnen is, kan ik er weer eens heen.

Eén van de paren zat nog op de oude plek. Niet ver daar vandaan was op de vroegere kale stuifplek op een doode doren een bij opgeprikt.

Een nieuw nest vond ik niet van ze, maar 't tweede paar had een eindje verderop een mooi nieuw nest gemaakt ongeveer 2.5 Meter hoog in zoo'n dunnen esch, dat je er niet in kon klimmen of hij boog dubbel en dat was de bedoeling niet. Ik liet het dus maar kalm liggen en wandelde verder tot ik weer klauwierengetjak hoorde, op een plek met veel doode dorens, ook hoorde ik er jongen roepen, maar omdat ik nu geen tijd meer had, stelde ik mijn onderzoek een dag uit.

10 Juli. 's Middags met een vrind naar de klauwieren. De vrind vindt 't nest van het paar, dat nog op dezelfde plek zat, 't zesde dus al en dan gaat hij op mijn schouders staan en kijkt in 't andere nest, waar ik niet alleen bij kon.

Er zit niets meer in. De oude vogels schreeuwen ook niet meer zoo als gisteren en een eindje verder hoorde ik 't roepen van de jongen om voer, dus die was intusschen uitgevlogen.

Op den rand van 't andere nest zat nog één jong, dat wegfladderde, zoodra we er goed onder stonden. Die 2 paren zijn dus bijna op denzelfden dag elk hun nieuw nest gaan bouwen.

De Levende Natuur 20 (10):184-190 (1915)

Toen gingen we door en zochten de doode dorens af, waarvoor het gisteren te laat was. Drie Julikevers, één klein torretje (Anomala aenea), één bij, één kikkertje, allemaal opgeprikt; en er lag: resten van een opgegeten kneu (één vleugel en veel veertjes), een afgekloven hagedis en veel Julikeverdekschilden.

Alles nam ik mee.

11 Juli. Den volgenden dag ging ik weer, toen vond ik de andere vleugel en een poot van de opgegeten kneu van gisteren en ontzettend veel dekschilden van Julikevers. Toen ik ze thuis natelde, had ik er 64. Natuurlijk had ik gisteren wel iets laten liggen, maar 't is toch al prachtig als zoo'n dier van de zoo schadelijke Julikevers, alleen al ongeveer 25 stuks per dag verdelgt. Die kneu en hagedis gun ik hem nu best als slot van zijn maal; daardoor heb ik metéén gezien, hoe hij een vogelpoot vast maakt. En wat hij van die Julikevers eet, zag ik dien middag ook.

De dorenpunt was bij de poot gestoken tusschen de spier en 't been van de loop en van de Julikevers eet hij al dat zachte witte goed dat in 't achterlijf zit. Als we ooit eens gebrek aan voedsel krijgen in de maanden Juni en Juli dan gaan we dus maar naar 't duin torren vangen.

Nu nog iets in 't algemeen.

Bij iedere vogelsoort komen, evenals bij menschen individueele eigenschappen voor; bij klauwieren komen die wel bijzonder goed uit.

De klauwieren verleden jaar prikten alles op wat onder hun bereik kwam; deze paren ook tamelijk veel, al haalde 't niet bij die van verleden jaar en dat ééne paar onder 't draad prikt me daar één bij op.

't Is beslist geen zuiver ras. Ik zou me schamen, als ik hem was. Mijn eer was 't beslist te na. Ik ben ze net zoo goed, of nog meer nagegaan als de anderen, ik heb net zoo goed de dorens afgezocht, maar nooit was er iets te zien.

Nu iets anders. Opgeprikt heb ik iets gevonden op doode mei- en duindoren en op prikkeldraad, nooit op iets levends.

Van de 51 dieren, die ik in mijn leven opgeprikt heb gevonden, was er één op een halflevende duindoren, meer ook niet. De buitenste takken leefden nog, de binnenste waren dood en daar was hij gemarteld; 't stond heel aardig, zoo'n bij in 't groen.

Van de 50 andere waren er 5 op prikkeldraad, 6 op meidoren en de rest, dus 39 op duindoren, dood als een pier.

't Is niet slim, want op een doode doren valt 't wel tien maal zoo gauw in 't oog. Staan er veel doode dorens bij elkaar, dan richt hij dat in tot zijn opslagplaats.

Nog iets anders. Waarom prikt hij altijd zoo netjes de dieren door hun nek. Zouden ze dan langer blijven leven of juist korter? Kon hij 't ons maar vertellen!

Ook meen ik te hebben opgemerkt, dat hij dieren, die men heeft aangeraakt, of maar lang naar heeft staan kijken, niet verder opeet. Volkomen zekerheid

De Levende Natuur 20 (10):184-190 (1915)

hieromtrent heb ik nog niet. Wie wel? Waarom is er toch zoo weinig belangstelling voor zulke merkwaardige dieren? De laatste dag, dat ik jonge klauwiertjes zag, was 3 Augustus.

Vier jonge klauwiertjes zitten zoet naast elkaar op een takje van een abeel, moeder er naast, vader tjakkert.

Half Augustus 1915. *Noordwijk a. Zee.*

LANGS DE ZAAN.

MEEN nu niet, dat ge iets te hooren krijgt, van de botanische schatten, die jaarlijks uit afval van graan en oliezaden langs de Zaanoevers opschieten. Ons doel is veel bescheidener en 't was misschien beter geweest, als wij „misbaksels" of iets dergelijks tot titel hadden gekozen. Wij wilden u namelijk opmerkzaam maken op eenige afwijkende grasvormen, die wij op een korte wandeling tusschen Wormerveer en Knollendam waarnamen en uitteekenden.

't Kan natuurlijk aan de teekening liggen, maar toch meenen wij, dat niet ieder, die Dactylis glomerata kent, in figuur 1 onze zoo algemeene kropaar zal herkennen. En toch is 't er een! Van de pluim is echter niet veel overgebleven. De zijtakken zijn òf kort òf ontbreken, zoodat de aartjeskluwens, waaraan de plant zoo gemakkelijk te kennen is, nu bijna zittend zijn. Men heeft er den naam *„abbreviata"* voor uitgedacht. Verwar deze *echte* abbreviata niet met armoedige plantjes, waarbij de pluim gereduceerd is tot een of 2 der bovenste kluwens, die altijd zittend zijn. Dergelijke Kümmerformen zijn algemeen genoeg, maar exemplaren zooals de afgebeelde Wormerveersche inboorling, vindt men niet dagelijks. Als ge nu toch naar Dactylis kijkt, let dan eens op het aantal onderste pluimtakken. Wij vonden voor het normale getal 1, minder vaak 2, zeldzamer 3, terwijl wij slechts 1 exemplaar bezitten met 4 onderste pluimtakken. Misschien komt ge daarin tot andere resultaten en dan kunt ge tegelijkertijd nog aardiger vormen tegenkomen. Zoo groeit (of liever groeide) bij Knollendam onder een heg een exemplaar, waarvan figuur 2 een aartje vertoont. Vergeleken met een normaal aartje (fig. 3), valt dadelijk de buitengewone lengte der kafjes, vooral der kelkkafjes op. De kroonkafjes zijn niet plotseling in een naaldje versmald, doch loopen langzaam spits toe, zoodat het geheel meer op een Festuca-aartje gelijkt. 't Is tot nu toe het eenige exemplaar, dat wij er van zagen, en ook in onze literatuur kunnen wij er niets van vinden. Meer kans om aan te treffen hebt gij dan ook met de m. *bracteata*, die zooals de naam reeds aangeeft, hierin bestaat, dat zich onder de bloeiwijze een sterk vergroot schutblad ontwikkeld heeft. Wij hebben deze afwijking geteekend (fig. 4) voor een exemplaar van het kanariezaad *(Phalaris canariensis)* maar zijn veel forscher familielid Phalaris arundinacea,